

PLANOWANIE MIASTA
NOWY JORK

PLANOWANIE MIASTA **NOWY JORK**

DOROTA JOPEK

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2025

Recenzje:

prof. dr hab. inż. arch. Aleksander Böhm

prof. dr hab. inż. arch. Maciej Motak

Projekt okładki:

Katarzyna Juras (według pomysłu autorki)

Redakcja i korekta:

Magdalena Czarnecka

Copyright © by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2025

Publikacja została sfinansowana ze środków subwencji przyznanej
Uniwersytetowi Ekonomicznemu w Krakowie

ISBN 978-83-66849-56-3

doi 10.7366/9788366849563

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa

tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej, w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar

Wydrukowano w Polsce

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	9
Rozdział 1. Planowanie w Stanach Zjednoczonych – zarys systemu ...	21
1.1. Miasta amerykańskie i ich specyfika	21
1.2. Ortogonalne układy urbanistyczne	30
1.2.1. Geneza powstawania miast o planie ortogonalnym	32
1.3. System planowania przestrzennego w Stanach Zjednoczonych .	43
1.3.1. Poziom federalny	46
1.3.2. Poziom stanowy	49
1.3.3. Poziom lokalny	51
1.4. Strefowanie funkcji w miastach	54
1.4.1. Europejskie dziedzictwo	54
1.4.2. Ewolucja przepisów zoningowych w USA	58
1.4.3. Zoning i jego rodzaje	60
Rozdział 2. Planowanie Nowego Jorku – uwarunkowania	67
2.1. Uwarunkowania geograficzne – krótki zarys	67
2.1.1. Warunki geologiczne	67
2.1.2. Położenie geograficzne	70
2.2. Uwarunkowania prawne	73
2.2.1. Uwarunkowania/regulacje prawa federalnego	73
2.2.2. Uwarunkowanie/regulacje prawa stanowego	76
2.2.3. Geneza planowania na szczeblu lokalnym	91
2.2.4. Nowojorska siatka – historia i współczesność	105
2.2.5. Opracowania kartograficzne	107

Rozdział 3. Kształtowanie krajobrazu miejskiego Nowego Jorku	118
3.1. Forma architektoniczna	121
3.1.1. Podstawowe parametry i wskaźniki zabudowy	124
3.1.2. Wybrane narzędzia i instrumenty planistyczne	128
3.2. Forma urbanistyczna	141
3.2.1. Plan	142
3.2.2. Przestrzeń publiczna	146
3.2.3. Projekty wielkoskalowe (megaprojekty, odnowa tkanki miejskiej)	163
3.2.4. Szerokość ulicy	170
3.3. Funkcja	173
3.3.1. Prawo zoningowe (strefowe)	173
3.3.2. Dzielnice specjalne	178
3.3.3. Programy mieszkaniowe	182
3.4. Ochrona zabytków i obszarów historycznych	185
3.5. Estetyka	186
Rozdział 4. Kierunki rozwoju miasta	190
4.1. Zabudowa istniejąca i zmiana obowiązujących regulacji prawnych	190
4.2. Przemiany struktury miasta (<i>rezoning</i>)	196
4.3. Czynniki społeczne w planowaniu przestrzeni Nowego Jorku	205
4.4. Kontrola i egzekwowanie obowiązujących przepisów	216
4.5. Krytyka systemu	219
4.6. Ekonomiczne skutki regulacji prawnych	222
4.7. Przyszłość. Strategie rozwoju miasta	224
4.8. Budowanie odporności miasta na zmiany klimatyczne	232
Zakończenie	235
Słownik najważniejszych pojęć	240
Najważniejsze skróty	243
Bibliografia	245